

Az osztrák tanítóképzés reformja.

Az osztrák közoktatásügyi minisztérium most adta ki a tanítóképzői törvényjavaslatot,¹ hogy mielőtt a nemzetgyűlés elé kerül, az illetékes szakkörök és a nyilvánosság is foglalkozhassanak a javaslatokkal. Ugyanígy járt el tavaly a középiskolai és a polgáriskolai (Hauptschulgesetz) törvényjavaslatokkal is. Mivel a mi tanítóképzésünk sok tekintetben az osztrák minta alapján fejlődött, nem lesz érdektelen megismernünk, hogyan akarja a köztársasági Ausztria a tanítóképzését reformálni. A mi szakköreink is sokat foglalkoznak a tanítóképzés reformjával. Időszerűnek vélem tehát, ha a mi szakköreink is megismerkednek azokkal a javaslatokkal és gondolatokkal, amelyek az új osztrák tanítóképzést vannak hivatva irányítani.

Mint feltűnő jelenséget kell előrebocsátanom azt, hogy a sok tekintetben németországi példát követő osztrák kormány nem fogadja el a németországi mintát, amely tudvalévőleg a tanítóképzést középiskolai érettségihez és egyetemi képzéshez köti, hanem megmarad az eddigi tanítóképzési mód mellett, azzal a különbséggel, hogy a tanítóképző évfolyamait felemeli négyről *hát évfolyamra* és a tanítóképző-intézeteket *tanítóakadémiáknak* nevezi.

A törvényjavaslat fontosabb intézkedései a következők:

1. A tanítóképzés tanító-(tanítónő-)akadémiákon történik.
2. A tanulmányi idő legalább hat esztendő; az első négy esztendő az általános képzést és ezzel kapcsolatban a tanítói hivatás követelményeibe való bevezetést, a két utolsó év pedig főleg a pedagógiai-didaktikai kiképzést szolgálja.
3. A gyakorlati kiképzés az akadémiával kapcsolatos gyakorló-iskolában történik. Minden tanítónőakadémia mellé azonban még egy gyakorló-óvoda is kapcsolandó.
4. A tanítóakadémiába csak felvételi vizsgálattal vehetők fel olyanok, akik nyolcesztendőskor iskolakötelezettségüknek eleget tettek.
5. Olyan tanulók számára, akiknek nem áll módjukban polgári iskolába (Hauptschule) járni, egyes tanítóakadémiák mellé előkészítő osztályok állíthatók fel.
6. A tanítóképzés az állami tanítóakadémiákon ingyenes.
7. Az első négy évfolyam kötelező tárgyai: hittan, német nyelv, egy idegen nyelv, logika és lélektan, történelem, földrajz, természetrajz, vegytan, természettan, matematika, szabadkézi rajz, szépírás, kézimunka, ének, zene és testgyakorlat. A nőknél még kézimunka és háztartástan.

¹ Richtlinien für die gesetzliche Neuregelung der Lehrerbildung in Österreich. Herausgegeben vom Bundesministerium für Unterricht.

Ezekén kívül vannak azonban szabadon választható tantárgyak is, mint idegen nyelvek, zenetanfolyamok, ábrázoló geometria, gyorsírás stb.

8. A két felső évfolyamban kötelező tárgyak: a pedagógia története és általános elmélete, bevezetés a filozófiába, gyermek-tanulmány (Jugendkunde), gyakorlati tanítás, módszertan, gyógypedagógia, bevezetés a felnőttek oktatásába, iskolaegészségtan, ifjúságvédelem (Jugendfürsorge), alkotmánytan és iskolajog; továbbá néprajz és szülőföldrajz (Volks- und Heimatkunde), a szülőföld természetrajza és testgyakorlat.

Ezekén kívül vannak szabadon választható tárgyak, amelyek közül legalább hármat kell választani: hittan, német nyelv, idegen nyelv, történelem, földrajz, természettudományok, matematika, művészeti oktatás, valamint karének vagy zenekar.

A felső tagozaton tehát többé-kevésbé szakrendszer lenne és az előkészítést jelent azok számára, akik majd a főleemi iskolában (Hauptschule, 11—14. iskolai év) akarnak tanítani.

9. A középiskolát végzettek, ha kellő zenei végzettségük van s a rajzban és kézimunkában jártasak, felvehetők az akadémia ötödik évfolyamára.

10. Az utolsó évfolyam elvégzésekor a növendékek szigorlatot (strenge Prüfung) tesznek. Ez a képesítő vizsgálatnak első (elméleti) része.

11. Olyan akadémiákon, amelyek közelében gyógyítva nevelő intézetek vannak, olyan tanfolyamok szervezendők, amelyek ezen intézetek számára szükséges tanítók képezhetők.

12. A képesítő vizsgálatnak második (gyakorlati) része csak kétévi tanítói működés után tehető le.

13. Az akadémiák kötelessége a már működő tanítók továbbképzéséről gondoskodni.

14. A polgáriskolákban (amelyeket azonban ma már nem Bürgerschule-nek, hanem Hauptschule-nek neveznek) olyanok taníthatnak, akik az akadémiákon szervezett tanfolyamokat elvégzik.

A törvénytervezet többi pontjai a mi viszonyaink szempontjából nem fontosak.

A törvényjavaslat indokolása történeti visszapillantást tesz és felsorolja a jelenlegi tanítóképző hibáit. Sok a heti óraszám: 35—38 óra, sok a tantárgy, a tanulók nem tudnak a tanulmányokba elmélyedni, a hivatásra előkészítő tantárgyak sokszor nem a tanuló értelmi nívójának, érettségének megfelelő korban fordulnak elő; 16 éves tanulókkal nem lehet még komolyan neveléstant és didaktikát tanultatni. A tanítóképző külön helyet foglal el az iskolaszervezetben. Ez az izolált helyzet igen sok nehézséggel volt egybekötve; középiskolába nem lehetett átlépni, főiskolákra nem lehetett menni.

Az indokolás ismerteti a külföldi tanítóképzést és rámutat a porosz tanítóképzésre is, amelyről megjegyzi, hogy ez még csak a kísérletezés jellegével bír és a németországi kísérletek

közül egyik sem tekinthető még véglegesnek. Aki távol tartja magát a jelszavaktól és elsősorban a célt tekinti, amelyet a tanítóképzéssel el kell érni, t. i. alapos, a népiskola nevelési és művelődési feladataival tisztában lévő tanítók képzését, az nem juthat más eredményre, mint arra, hogy a meglévő intézeteket kell továbbfejleszteni. Ez a megfontolás abból a meggyőződésből fakad, hogy igazi tanítóegyénségeket csak akkor lehet nevelni, ha a tanulók hosszabb időn át a hivatás gondolatával vannak eltelve (wenn die Studierenden durch längerer Zeit auf den Berufsgedanken eingestellt sind), ha a hivatás szellemében hosszabb időn át nevelőleg hatunk rájuk és ha szellemi művelődésük olyan művelődési anyaggal telik meg, amely a népiskola és a népművelés feladataival összefüggésben van. Az akadémia első négy évfolyama azonban elsősorban a fokozott általános műveltség szolgálatában áll. Az általános műveltséget nyújtó tantárgyak tehát behatóbb tanulmányozás tárgyai lesznek, de alkalmazkodni fognak a tanítóakadémia sajátos művelődési feladataihoz. Így pl. a német nyelv (anyanyelv) tanításában kellő helyet fog elfoglalni a klasszikusok tanulmánya, de megfelelő helyet kell biztosítani a népies irodalomnak is, mégpedig a mese, a monda, a népdalok, valamint a nyelvjárások számára is.

A pedagógiai-didaktikai kiképzés az ötödik és a hatodik évre esik, tehát olyan korban kerül a sor ezekre a tanulmányokra, amikor a lélek ilyen tanulmányok iránt fogékony. A pedagógiai kiképzés megalapozását a bevezetés a filozófiába szolgálja. A legnagyobb helyet természetesen a pedagógiai tárgyak foglalják el, mint a pedagógia története, a nevelés elmélete, a gyermeklélektan, a gyakorlati tanítás és a módszertan. Kiegészítő tanulmányok még az iskolaegészségtan, a gyógypedagógia, az ifjúságvédelem (Jugendfürsorge), az alkotmánytan, az iskolajog, továbbá bevezetés a felnőttek oktatásába, amely kiterjed mind a továbbképzőiskolák, mind a szabadoktatás feladataira. Különös gond fordítandó a néprajz és a szülőföld ismertetésére (Volks- und Heimatkunde), valamint a szülőföld természetrajzána a tanulására.

Hogy azonban a közismereti tárgyak tanulásában hézag ne maradjon, az utolsó két évben is továbbfolyik a tanulás hit-tanból, német nyelvből, matematikából, a művészetből és a kar-énekből. Ezekből a tantárgyakból azonban csak hármat kötelese a tanítójelölt választani. Ez főleg azok szempontjából fontos, akik tovább akarják magukat képezni és a polgári iskolában akarnak tanítani. Az akadémia feladata t. i. a polgári iskolában, vagy ahogy most nevezik: főelemi iskolában működő tanítók kiképzése is. A leendő tanítóképzők némileg hasonlítani fognak a mi régebbi Pedagógiumunkhoz, mert ott is együtt lesz az elemi iskolától, sőt a tanítónőakadémiában az óvodától kezdve fel a polgáriskolai tanítóképzőig mindenféle iskola. A leendő tanító tehát állandóan együtt lesz a különböző korú gyermekekkel, ami

a tanítóképzés szempontjából rendkívül nagyjelentőségű körülmény.

A leendő tanítóakadémiák feladata lesz azonban az óvónők, a kézimunkatanítónők, az ifjúsági gondozónők (Jugendfürsorgerinnen), valamint a gyógyítva nevelők kiképzése is.

Rendkívül nagyjelentőségű intézkedés az is, hogy azok, akik az elméleti szigorlatot letették, beiratkozhatnak az egyetemre rendes hallgatónak.

Hogy ebből a törvényjavaslatból mit fog a nemzetgyűlés elfogadni és mit fog elvetni, azt ma természetesen nem tudhatjuk. Nagyon valószínű, hogy ez is olyan simán fog átmenni, mint ahogy tavaly augusztus 2-án csaknem változatlanul ment át a középiskolai és polgáriskolai törvényjavaslat. Hiszen ennek a javaslatnak az előkészítésében már részt vettek az illetékes körök. A minisztérium most azzal az utasítással adta ki a javaslatot, hogy mielőtt a törvényhozás döntene, a tanári testületek, a tanáregyesületek és a nyilvánosság szóljanak hozzá. A tanítóképzői törvénnyel lezárul Ausztriában a reformtörvények sora. Érdeklődéssel várjuk a szerzett tapasztalatokról szóló beszámolókat.

Az osztrák törvényjavaslatnak nagyjelentőségű reformjai a következők:

1. Megnyújtja a tanítóképzés idejét négy évről hat, sőt ahol előkészítő tanfolyamot szerveznek, ott hét évre. Hogy ennek mily nagy fontossága van, azt nem kell bővebben magyarázni.

2. Tanítói oklevelet csak azoknak ad, akik legalább kétévi gyakorlat után leteszik a gyakorlati vizsgát. Hogy ez mit jelent, azt tudjuk a bajor tanítóképzésből, ahol ez régóta megvan; a jelölt t. i. megszokja működése kezdetén azt, hogy tanítani és tanulni is lehet egyszerre és ezzel hozzászokik az önműveléshez.

3. A pedagógiai kiképzést oly korba helyezi, amikor az ifjúnak a szakkérdések iránt fogékonysága van.

4. Lehetővé teszi az egyetemre rendes hallgatónak való beiratkozást azok számára, akik tanulmányaik végeztével annak a tudatára ébrednek, hogy egyéniségük nem való néptanítóknak.

5. Egységessé teszi a különféle népoktatási ágazatok tanítójának a kiképzését, de gondoskodik a sajátos kívánalmaknak megfelelő kiképzéséről.

6. Mélyíti az általános műveltséget, mert az alsó négy osztályban körülbelül olyan terjedelemben tanítja a közismereti tárgyakat, mint a középiskola.

Ez a javaslat ismét arról tesz tanuságot, amit különben már egyéb pedagógiai mozgalmakból is meg lehetett állapítani, hogy a világháború után Ausztriában igen erőteljes és egészséges pedagógiai élet keletkezett, és nem ártana, ha a házi pedagógus világ többet foglalkoznék a szomszédoknak pedagógiai mozgalmival.

